

GENERAL PURPOSE TASKS OF LEARNING DRAWING

Omonova Raykhon Rakhmatillayevna

Teacher

(e-mail: o.raykhon@tersu.uz)

(phone number: +99899 426 20 24)

Annotation

In this article, the systems and tasks for forming the scientific world view of students using various methods are given.

Keywords: theory of private education, laws of pedagogical psychology, graphic works, basic methods.

Chizmachilikni o'rganishning umumiy maqsad vazifalari.

Omonova Rayxon Raxmatillayevna

o'qituvchi

(e-mail: o.rayxon@tersu.uz)

(telefon raqami: +99899 426 20 24)

Annatatsiya

Mazkur maqolada, Chizmachilikni o'rganishning umumiy maqsad vazifalari haqida bo'lib turli xil metodlardan foydalangan holda talabalarning ilmiy dunyo qarashini shakllantirish uchun tizimlar va vazifalar berilgan.

Kalit so'zlar: Xususiy ta'lim nazariyasi, pedagogik psixologiya qonuniyatlari, grafik ishlar, asosiy usullari.

Ma'lumki ta'lim metodlari haqidagi ilm didaktika deb ataladi. Chizmachilik o'qitish metodikasi pedagogik ilmning bir shaxobchasi bo'la turib uning uzi ham ilmiy fan xisoblanadi. Obektiv olamni bilim jarayoni ta'lim va tarbiya qonuniyatlarini bilishni taqazo qiladi. Chizmachilik metodikasi o'quvchilarning grafik savodxonligini oshilishda materiallar mazmuni, o'qitish metodlari grafik ishlar bajarishning oqilona metodlari, ta'lim va tarbiyaning mushtarakligini taminlovchi o'qish prosesini tashkil qiluvchi ilmdir. Chizmachilik metodikasi boshqa fanlar orasida pedagogik ilmning bir soxasi sifatida alohida o'rin tutadi. Chizmachilik metodikasi umumiy va xususiy bo'lib ikkiga bo'linadi.

Chizmachilikning umumiy metodikasi xususiy ta'lim nazariyasi xisoblanadi. Chizmachilikning umumiy metodikasi doirasiga quyidagi masalalar kiradi.

1. Chizmachilik o'qish fani sifatida uning bilim va tarbiyaviy mazmunaviy aniqlash; Chizmachilikning maktab ta'lim tizimidagi o'rni uning vazifalari va o'ziga xos xususiyatlari.

2 Chizmachilik bo'yicha ta'lim dasturing asoslash va ta'limning mazmunini ochib berish va tasdiqlash.

3. O'quvchilarda bilim ko'nikma va malakani ta'minlash bo'yicha metodlar va ta'limni tashkil qilish shakllarini ishlab chiqish

4. Ta'lim-metodik vositalarini tekshirish va tomlangan metodik vositalarni ishlab chiqish.

5. Chizmachilik metodikasi soxasida tekshirish metodlarini ishlab chiqsin: tushunchalar, atamalarni aniqlash, chizmachilik metodikasini boshqa ilmlar bilan aloqasini aniqlash. Shunday qilib chizmachilik umumiy metodikasini toza pedagogik xodisalarning qonuniyatlarini tekshiradi. Chizmachilikning xususiy metodikasi alohida maqsad va vazifalarga ega bo'lib, unda umumiy metodikada berilgan qonuniyatlarga asoslanib chizmachilik o'qitishning amaliy tomonlari ya'ni aniq yo'llarini ko'rsatuvchi masalalarni echadi. Chizmachilikning xususiy metodikasida mavzular o'rganishning ketma-ketligi o'quv qo'llanmalari bo'yicha tavsiyalar, mustaqil ishlash uchun grafik vazifalar va mashqlar xajmi beriladi. Chizmachilikni o'qitish jarayoni uning xamma komponentlari bilan bog'liqlikdako'riladi, ya'ni, kursning mazmun, uning masalalari bilan bo'g'liklikda, o'qitish metodlari, uning mazmuni bilan bo'g'liklikda, o'qish jarayonini jixozlash va tashkil qilish uning mazmuni va metodlari bilan kurilish zarur.

Chizmachilik umumiy metodikasini vazifasi chizmachilikni o'qish predmeti sifatida o'qitish jarayoni ta'lim nazariyasini ishlab chiqish va qonuniyatlarini ochishdan iboratdir. Chizmachilik metodikasi didaktika bilan bog'langan chunki chizmachilik o'qitishning unga xos tomonlari ana shu asosda ochib beriladi.

Didaktikaga nisbatan chizmachilik metodikasida ta'lim nazariyasining xususiy masalalari ko'riladi. Shuning uchun xam chizmachilik metodikasini xususiy didaktika xam deyishadi.

Pedagogika va metodika pedagogika ilmining bir shoxobchasi sifatida psixologiya bilan tiqiz bog'liqdir, chunki chizmachilik o'qitish jarayonini takommilashtirishda injenerik va pedagogik psixologiya qonuniyatlariga asoslanadi. Bular idrok qilish, o'zlashitirish eslab qolish kuzatuvchanlikni va fazoviy tafakkuri rivojlantirish, fazoviy shakllar bo'yicha tasavuri shakllantirish singari psixik jarayonlarda namoyon buladi. O'qituvchi xamma vaqt o'quvchilarga o'tkazayotgan pedagogik ta'sirga o'quvchilardagi javob xarakatini tekshirib borishi va o'z faoliyatiga tuzatishlar kiritib borish zarur. Ta'lim va metod masalalari va o'quvchilar faoliyatini tekshirib borish, o'quvchilarning psixik faoliyati bilan tiqiz bog'liqdir. O'z navbatida psixologiya o'quvchilarda grafik bilim, ko'nikma va malaka shakllanishi jarayonida kuzatishlar orqali olingan natijalarga tayanadi

Metodika bilan psixologiya, uning didaktika bilan bog'likligi singari o'zaro aloqada bo'ladi.

Chizmachilik metodikasi ayni vaqtda chizmachilikning nazariy asosi bo'lgan chizma geometriya bilan davomi orqasida bilan aloqada bo'lishi zarur, chunki mavzularni o'tish metodikasini ishlab chiqish jaryonida nazariy asoslarni chetlab o'tib bo'lmaydi. O'qitish prosessini takomillashtirish va samarador o'qitish metodlarini yaratish uchun maxsus ilmiy tekshirish shakllari olib boriladi.

Chizmachilik metodikasi o'quv ishlari yo'llarini shakllantirish jarayonini tekshirish bilan bir qator o'quvchilarning grafik ishlarni bajarish jarayoyaidagi xarakat malakalarining shakllanishiga jarayonini tekshirish muxim axamiyatiga ega. Tekshirishlardagi kuzatishlardan shu narsa ma'lumki chizmachilikni endi boshlagan o'quvchilarda chizmani bajarishda katta xarakat kuchi talab qilinadi. Shuning uchun chizmani bajarish vaqtidagi o'quvchining xarakat usullarini ishlab chiqish katta axamiyatiga ega. Grafik xarakatlarni tekshirishning keng tlrqalgan qsullari quyidagilardir: giklografiya xarakat kinematikasini qayd etish:

genzometriya va pe'zometriya nur sarf qilish yoki qurish darajasini qayd etish, xronometraj vaqtni qayd etish;

Okulografiya- ko'rish idroki jarayonida ko'z xarajatini qayd etish;

multipikatsiyalash- grafik tasvirlarning loxida elementlarini chizilish ketma-ketligini qayd etish.

Hozirgi kunda chizmachilikning yangi dasturning yaratilishi bilan bir qatorda o'quvchilarning aqliy faoliyatini rivojlantirish yo'llarini izlash sohasida xam tinimsiz ilmiy va uslubiy ishlar qilinmodda. O'qitish metodlarini takomillashtirish va pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilish faoliyatini takomillashtirish yullarini aniqlash bilan bogliq. Bu vazifa amalga oshirishda o'quvchilarning o'quv faoliyatini tuqri tashkil etish, ularda grafikaviy faoliyatning raqional usullarini tarkib toptirish muxim rol uynaydi. Bu esa o'qituvchidan katta pedagogik maxrrat talab qiladi. O'qituvchilarning pedagogik maxoratini ularning yangi ish formalariga jalb qilish orqali, taglimning eng samarali metodik usullarini aniqlash va ularni amalda sinab kurish orqali oshirish mumkin.

Keyingi yillarda o'qituvchilarning o'quvchilarning tarqatma topshiriqlar bo'yicha mustaqil ishlarini tashkil qilish. o'quvchilarning o'quv faoliyatini aktivlashtirish va ularni ijodiy masalalarni qal qilishga jalb etish sohasida juda boy taxushba erishdilar.

O'qitish jarayonida o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirish sohasida qilinadigan ishlarni yanada takomillashtirishda o'quvchilarning o'quv ishlarini raqional tashkyl qilish bilan bogliqdir. Bu o'quvchilarni faqat bilimlar sistemasi bilan ta'minlab qolmay, balki ularda fikrlash faoliyatining turli grafik masalalarni echish bilan bogliq bo'lgan raqional usullarni shakllantirish kerak.

Metodika va pedagogik psixologiyada o'quv imlarining eng asosiy usullarini tanlashga katta ahamiyat berilmoqda, o'quvchilar bu usullar yordamida keng tarqalgan topshiriqlarni echish, chizmani taxlil qilish va o'qish kabi usullardan foydalanmoqdalar.

O'quvchilarning aqliy faoliyatini aktivlash qirishga graifk ishlar ikki tomondan ta'sir qiladi. Bir tomondan, o'quvchilarning tasviriy tafakkurining rivojlanishiga, ikkinchi tomondan esa mantiqiy tavakkurning rivojlanishiga bog'liqdir. Chizmachilikni o'qitish jarayonida o'quvchilarning tasviriy tafakkurining va fazoviy tasavvurlarining rivojlanishiga ahamiyat berilmoqda.

Mantiqiy tafakkurni rivojlantirish, tasavvurlarning turli xil kurinishlarini, har xil buyumlarni, buyumlar bilan tasvirlarni va xakazolarni, ularning muximbo'lmagan belgilarini ajratysh va qarama-qarshi asosida taqqoslash usullari, yangi materialni bayon qilishda indukdiya bilan birlashtirish masalalari ustida ishlashga to'g'ri keladi.

Oliy ta'lim muassasalarida chizmachilikni o'qitishning asosiy masalalarydan biri, o'quvchilarda fazoviy tasavvurlarini rivojlantirishdir u siz fazoviy shakllarni tasavvur qilish bilan bog'liq bo'lgan oddiy texnik chizmalarni o'qish va tuzish qiyindir. Fazoviy shakllarni tasavvur qilishning etarli darajada rivojlanmaganligi tufayli oliy texnika o'quv yurtlariga kirgan o'quvchilarni o'qitish va ularni o'rgatish ancha murakkabdir.

Chizmachilik darslarida fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish quyidagi mazmunda, bo'lishi mumkin: birinchidan, biror buyumning chizmasini yasashga doir va uning berilgan chizmasini o'qishga doir

topshirishni bajarishda ularga tanish bo'lgan buyumning geometrik shaklini fikran aniq tasavvur qilabilish qobiliyatini rivojlantirish;

Ikkinchidan, fazoviy tasavvurlar zapasini kengaytirish, ularni mustahkam va sistemaga keltirish. Fazoviy tasavvurlarni rivojlantirish bilan chizmachilik o'qitishning yana bir muxim masalasi o'quvchilarning fazoviy tasavvurlariqi rivojlantirish masalasi. Chizmachilikdan o'quv topishriqlarini bajarish davomida fazoviy tasavvurlarning t'oplangan zapaslari asosida ya'ngi fazoviy obrazlarni tasavvur faroviy tasanvur qilish qobiliyati etarli rivojlanmagan taqdirda biror narsani grafik ravishda tuliq tasvirlash mumkin eias, chizmachilik texnikasiga o'qitish ishga xech qanday yordam beraolmaydi. Shakllarni tasavvur qilish va ifodalash vositadi bo'lgan grafik tasvir va aql faoliyati bir-biri bilan nutq fikriga qanday munosabatda bo'lsa shunday munosabatda bo'ladi, ya'ni agar fikr bo'lmasa, hech qanday notiqlik yordam bermaydi. Chizmalarni o'qish jarayonida ikkita masala quyilishi mumkin:

1) tasvirlangan buyumning shaklini aniqlash

2) texnik va texnologik xarakterdagi ma'lumotlarni ochish.

fazoviy tushunga va fazoviy tasavvurlarni rivojlantirish bilan bogliq bo'lgan ishning ketma-ketligini taqlil qilish zarur.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati.

1. Yuldashevich S. S. PLACE AND PRACTICAL SIGNIFICANCE OF GRAPHIC PROGRAMS AutoCAD AND 3D MAX IN THE PROCESS OF LEARNING //INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429. – 2022. – T. 11. – №. 05. – C. 173-176.
2. Rahmatullaevna O. R. et al. 7project Development Of Competence Of Future Drawing Teachers Using Geometric Reflection Techniques //Think India Journal. – 2019. – T. 22. – №. 14. – C. 10804-10813.
3. Raykhon O., Dilnoza O. RECOMMENDATIONS FOR THE FORMATION OF TARGETED ACTIONS OF STUDENTS IN RELATION TO SCIENCE THROUGH 3D MODELING //Universum: технические науки. – 2021. – №. 11-5 (92). – C. 105-107.
4. Mamatqulov S. N. TASVIRIY SAN'ATDAGI OKIM VA YO'NALISHLARNING RIVOJLANISH TAMOIYILLARI //Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 9. – C. 101-108.
5. Mamatqulov S. N. Tasviriy san'at metodikasining mazmuni va uni o'qitish uslullari //Academic research in educational sciences. – 2020. – №. 3. – C. 632-638.
6. Mamatqulov S. N. CHET ELLARDA TASVIRIY SAN' ATNI O „QITISH TARIXIDAN. ROSSIYADA QALAMTASVIR O „QITISH METODLARI //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 5. – C. 594-600.
7. Mamatqulov S. N. TASVIRIY SAN'AT METODIKASI FANIDAN KURS ISHI TAYORLASH METODOLOGIYASI //Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 4. – C. 1998-2006.